

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ВИВЧЕНЯ КУЛЬТУРОЛОГІЧНИХ ДИСЦИПЛІН У КОНТЕКСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ

A Розглядаються стан і проблеми загальнокультурної підготовки студентів-педагогів, здатних забезпечити наступність культурних досягнень. Дисципліни культурологічного циклу містять величезний обсяг знань, опанування якими допоможе забезпечити широкий інтелектуальний світогляд та позиціонувати себе у полікультурному просторі. Автор ділиться роздумами про адекватність змісту шкільних й вишівських програм сучасним умовам.

Ключові слова: культура, культурологічні дисципліни, міжпредметні зв'язки, загальнокультурний рівень.

Постановка проблеми. Бурхливий розвиток сучасного суспільства руйнує усталені роками норми, звички і правила. Значних змін набувають естетичні та культурні цінності, але ці відмінності може усвідомити лише людина, котра добре обізнана з еталонними досягненнями людства. Тому коло питань, що розглядається, вбачаються актуальними.

За останні роки легкий доступ до всесвітньої мережі створив передумови для проникнення величезного обсягу різноманітних знань, що можна було б розцінювати як «культурний стрібок», якби не загроза для користувача, який не в змозі, подекуди, зробити правильні висновки чи вчасно зупинитися.

Виклад основного матеріалу дослідження. Швидке зростання обсягів нової інформації потребує від сучасної освіти підготовки активних, свідомих, творчих педагогів, які вміли б: самостійно, критично та не стандартно мислити; орієнтуватися в сучасних тенденціях; підвищувати свій професійний і культурний рівень. Обізнаність у галузі художньої культури, історії світової та вітчизняної культур, певною мірою, позитивно впливатиме на розвиток естетичного смаку як майбутніх педагогів, так і вихованців.

Значення особистості вчителя на формування світогляду школярів не підлягає сумніву. Бо саме він закладає підґрунтя для навчальних навичок, від професійної компетентності педагога, його культурного рівня, творчих здібностей та особистісних якостей залежить успіх упровадження будь-якої педагогічної системи. Він повинен постійно оперувати такими формами і методами навчання, які б забезпечували не лише інтенсивне оволодіння базовими знаннями, вміннями та навичками, а й ініціювати в учнів прагнення до всебічного культурного розвитку, стимулювати інтерес до вивчення світової та національної культурної спадщини, закарбованої у багатогранних знаннях людства – філософії, науці, мистецтві, техніці, які формувалися та розвивалися в історичних межах певного часу.

Отже, появу в ХХ ст. відносно молодої науки – культурології, в контексті зазначеного вище,

має сенс розглядати як прагнення до систематизації, аналізування наукових і творчих досягнень людства в усіх її формах і проявах. Проте, у другій половині минулого століття, ставлення до надбань суспільства зазнало суттєвих змін під впливом постмодерністських тенденцій. Постмодернізм – це не лише модна теорія, а й спосіб життя та ніглістичного світобачення мільйонів людей, що зародила зневіру геть у все, просякла негативізмом у ставленні до минулого, класики, традицій.

Останнім часом спостерігається тенденція до дегуманізації у змісті мистецтва, що проявляється насамперед у приниженні, деформації та руйнуванні образу людини. Зокрема, це має місце в розповсюдженні сцен насильства, жорстокості в кіно, театрі, музиці, літературі, образотворчому мистецтві, що суперечить моральним зasadам суспільства й має негативний вплив на молодіжну аудиторію.

Противагою зливі негативу повинні стати усвідомлені знання загальнолюдських досягнень. Доречно зазначити, що викладання культурології, історії світової та української культури у вітчизняних видах має невеликий, порівняно із іншими соціально-політичними дисциплінами, досвід. Їх формування багато в чому пов'язане зі змінами, що відбувалися в суспільній свідомості нації, коли пріоритети загальнолюдських цінностей прийшли на зміну ідеологічним канонам держави. Підхід до аналізу стану сучасної культури як до складного духовного та водночас соціального явища має спиратися на пошук осмислених взаємовідносин між новітніми технологіями та вселюдськими ідеалами. Тому цілком природно, що зміст культурології може й повинен змінюватися, вбираючи найновітніші досягнення. Бо сучасний ритм життя активно втручається в культурні процеси. Наприклад, художні стилі існували протягом цілих століть, а на початку ХХ ст. мода тривала 5–10 років, сьогодні – менше року.

Через те, що становлення культурологічної галузі припало на часи, коли вищі мали можливість викладати цю дисципліну в різних обсягах

і на різних курсах, деякі навчальні плани передбачають вивчення лише культурології, інші пропонують послідовне ознайомлення з культурологією, а потім із історією української або світової культури.

Така варіативність не завжди виправдана, бо між цими дисциплінами є раціональний зв'язок, урахування якого уможливлює підвищення рівня знань. Логічним вбачається наступний порядок: спочатку бажано вивчити «Історію світової культури» та «Історію української культури», а лише потім «Культурологію». Крім цього, не треба недооцінювати позитивний вплив міжпредметних зв'язків із дисциплінами «Історія України», «Філософія», «Політологія», «Релігієзнавство» тощо. Тобто, культурологію є сенс вивчати на старших курсах, бо студенти вже, ймовірно, мають деякі базові знання, що дозволяє використовувати при аналізі явищ та актуальних питань методи аналогій і порівняння. Вивчення культури не може бути формальним, бо врешті можна отримати небажані наслідки. У даному контексті можна навести приклад уведення до шкільної програми «Художньої культури», яка вивчає найвизначніші явища культури від прадавніх часів до наших днів, розглядає творчість видатних митців, які втілювали свої задуми в різних мистецьких сферах – архітектурі, живописі, скульптурі, музиці, театрі, кіно тощо. Школярі, знайомлячись із витворами мистецтва, що розкривають дух народу, країни, аналізуючи культурні надбання, що стали обличчям епохи, повинні вміти знаходити відмінності та спільні риси мистецьких і соціально-культурних явищ.

Отже, для визначення ступеня знань та ерудиції студентів, викладачами кафедри культурологічних дисциплін та образотворчого мистецтва були проведені два анкетування. З першого, дізнатався чи потребують вони художньо-естетичних знань, що безпосередньо впливають на загальнокультурний рівень. Студентам запропонували дати відповіді на такі питання: чи потребують вони знань з історії стилів, етапів становлення

моди, сучасних стилів мистецтва та чи цікавлять їх правила створення гармонійної зовнішності? Друге було спрямоване на виявлення рівня знань з історії (етапи, персони, відкриття) та художньої культури (архітектура, образотворче мистецтво, музика, література, театр і кіно) через особистісні інтереси. Таким чином, розглядаючи відповіді, ми отримали не лише перелік подій, об'єктів, творів, що не залишилися без уваги, а й дізналися, з яких напрямків виники труднощі через брак знань.

Аналіз анкетувань лише переконав нас у тому, що більшої уваги потребують питання про закономірності створення сучасного іміджу молоді, формування естетичного смаку та загальної культури. Студентів необхідно знайомити з етикетом, історією костюмів та сучасними тенденціями моди, із новітніми техніками та напрямами образотворчого мистецтва й дизайну, літератури, музики, театру та кіно, що сприятиме створенню умов для свідомого культурного розвитку кожної людини та суспільства в цілому.

З окреслених питань зробимо такий **висновок**: безперечно, наповнення дисциплін культурологічного циклу потребує перегляду, але останні положення щодо формування навчальних планів вилучили історію української або світової культури, вивчення яких сьогодні не вважається обов'язковим. Тому, нажаль, будемо змушені й надалі погоджуватися з класиком, який у вислові «мы все учились понемногу чему-нибудь и ...», закарбував невтішну правду яка спонукає нас замислитися над змістом навчальних дисциплін, над їх відповідністю не лише віку студентів, а й сучасним реаліям.

Список використаних джерел

1. Власенко, О. И. Культурология : учеб. пособ. / О. И. Власенко, Ю. В. Зайончковский – Харків : Парус, 2006. – 512 с.
2. Ионин, Л. Г. Социология культуры: путь в новое тысячелетие : учеб. пособ. для студ. вузов. – 3-е изд., перераб. и доп. / Л. Г. Ионин. – Москва : Логос, 2000. – 431 с.
3. Кравець, М. С. Культурологія : підручник для студентів вищих навчальних закладів I–IV рівнів акредитації / М. С. Кравець. – Львів : Новий Світ–2000, 2007.– 320 с.
4. Моль, Абраам. Социодинамика культуры : пер. с фр. / Абраам Моль / Предисл. Б. В. Бирюкова. – Изд. 3-е. – Москва : Изд-во ЛКИ, 2008. – 416 с.

Дата надходження авторського оригіналу: 01.11.2015

Нікуленко С. І. Актуальные вопросы изучения культурологических дисциплин в контексте профессиональной подготовки будущих педагогов

Ⓐ Рассматриваются состояние и проблемы общекультурной подготовки студентов-педагогов, способных обеспечить преемственность культурных достижений. Дисциплины культурологического цикла содержат огромный объём знаний, овладение которыми поможет обеспечить широкий интеллектуальный кругозор и позиционировать себя в поликультурном пространстве. Автор делится размышлениями об адекватности содержания школьных и вузовских программ современным условиям.

Ключевые слова: культура, культурологические дисциплины, межпредметные связи, общекультурный уровень.

Nikulenka S. I. Current issues on studying cultural disciplines in the context of future educators training.

S In the article the state and problems of cultural training of pedagogical students able to ensure the continuity of cultural achievements are presented. Disciplines of cultural cycle contain a huge amount of knowledge. Acquisition of this knowledge ensures broad intellectual outlook and positioning itself in the multicultural space. The author expresses an opinion on the adequacy of the content of school and university programs in modern conditions.

Key words: culture, cultural disciplines, interdisciplinary connection, general cultural level.